

דמשק ארעזר

איש האשכולות שהכל בו, הוא הג'ר אליעזר רובין שליט"א - דולה ומשקה' מוותיקי התלמידים' גדול התלמידים' ארי שבחבורה' 'ח-ב-ר-ו-ת-א', כל אלה אינם ביטויים מטאפוריים שיש מי שיכול להתהדר בהם; הכל נכון ומדויק אצל ר' לייזר! חמישים וחמש שנים זכה להיות במחיצה-הכי-קרובה לרבינו, חברותא כפשוטה רבת שנים; בשיבת מתמידים, בעץ חיים, בכולל 'לפלגות' בכולל שערי חסד (של גיסו רבי אברהם ברגמן שליט"א), בבתי מדרשות, במעון הבית, בלשכת העריכה והכתיבה. כך נכנס ר' אליעזר לפני ולפנים, בלבת היצירה התורנית והמחשבתית, כפי שהוא מעיד על עצמו במסל"ת: לא היתה לנו בחברותא זו אלא תורה. חוץ מזה 'גארנישט'. והסיפורים בפנים. משנת ר' אליעזר קב ונקי, גאונות ופשטות שלובות יחד,

באמצע החיים החליט לעזוב את ביתו שבפתח תקווה למשך ימי השבוע, כדי ללמוד בחברותא עם רבינו בקרתא קדישא. והנה לפנינו העד הכי קרוב והכי אותנטי שנבקש להאיר לנו תמונה נוספת על אופיו המסולא של רבינו, על הריכוז האדיר על טבע המידות הפלאיות, על כח ההתגברות, על ההתעניינות האחת והיחידה בשעשועי אורייתא ואין לו בעולמו כלום.

ידידנו הרב יצחק פסח קלצקין שליט"א זכה להאזין לעובדות מכלי ראשון ולתעד עבור ספר הזכרונות על רבינו הגדול זצוק"ל. תודתנו נתונה להרב שמעון קירשנבוים שליט"א על עריכת הדברים ולידידנו הרב דוד בר"צ לוי שליט"א על חלקו הרב בהגשת הדברים. יישר כוחם וחילם.

ר' יצחק פסח: כאחד שהוא גם מהתלמידים הקדומים ביותר, וגם למד ב'חברותא' עשרות בשנים עם רבינו זצוק"ל, בוודאי נוכל לשמוע מכם רבות על אישיותו מכמה אנפין:

רבי אליעזר: צר לי להתנצל כי אינני איש סיפור ובעל ידע על רבינו, שכן יש לי תכונה, שכל דבר שאינו מעניין אותי - אני אפילו לא שומע ולא קולט... גם סיפורים ועניינים שהוא עצמו סיפר לי ושיתף אותי במשך השנים, ככל שהן מעשיות שאינן גוגעות ואינן מדברות אלי, כל הפרטים נמחקים משום-מה מזכרוני... כך, שאמנם זכיתי להיות עמו מספר לא מבוטל של שנים 'בחדרי חדרים', אך הקשר שהיה לנו היה כל כולו בענייני 'תוכן' גרידא, לא בכל מה שמסביב. כולל דברים שהם באופן טבעי 'טשיקאו', משום מה אלה לא חדרו למוחי.

חרוט בזכרוני תמונה
איך שרבינו עומד בעת
אמירת הושענות, וכל
הנהגתו בשנים אלה
כ'עובד' בעל מדרגה,
כאשר כל גופו רועד
ונזרק ומשתנק בבכיות
נוראות! (ער האט זיך
גיווארפן מיט בכיות),
והוא בגיל 20-21

ומעתה זאת למודעי, שאין לי כמעט מה למסור מה שאינו ידוע, כי הרי בדרכי תורתו, ובהיותו יחיד ומיוחד באור תורתו ובהשקפתו הבנויה כתלפיות, במוסר ובהדרכה אינני אמור לכאורה לחדש לכם מאומה. כי כולכם תלמידים.

ר' יצחק פסח: שמא לכן העריך אתכם רבינו, ובחר להישאר אתכם בחברותא כ"כ הרבה שנים.

ר' אליעזר: אינני בטוח בכך, הלא הטבע האנושי שאם אתה מדבר ומספר לאיש שיחתך דברים שונים, והלה אינו מתייחס להם, זה רק מביא לידי רוגז. ועולים בזיכרוני כמה שיחים כאלה, שאכן רבינו חלק עלי על התכונה האמורה. אבל זו המציאות.

אך לאחר פטירתו נודע לי, כי הוא זצ"ל סבר בעצמו שיש דברים מסוימים אצלו שרק אני מכיר... היה זה כשהמתנתי בתחנה בקרית בעלזא לאחר שניחמתי את משפחתו של רבינו שתחיה בימי השבעה, עוצר אותי אברך ומספר לי שרבינו אמר לו פעם שיש שלושה 'לייבל מינצברג': לייבל מינצברג שהציבור מכיר, לייבל מינצברג שליידר רובין מכיר, ועוד לייבל מינצברג שאפילו ליידר רובין לא מכיר, רק הוא עצמו מכירו... על הדרך נודע לי כי רבינו היה סבור שיש איזה דברים שרק אני אמור להכיר... אולי הכוונה למערכות מסוימות בתורה, ששיתף אותי בהן ועדיין לא דרש אותן ברבים, מפני שהיסס והסתפק אם ראויים לפרסום. כנראה שחלק זה נודע רק לי.

ר' יצחק פסח: הנה כי כן, הרי אנו התלמידים שמענו ממנו מן הסתם רק את המסקנות של כל סוגיא, ואתם התוודעתם בכל שלבי בנין הדברים, בכל ההווה אמינא'ס.

ר' אליעזר: אכן יתכן. אם כי גם בזה אינני בטוח, כי הרי הכל הגיע אצלו בהדרגה, בשלבים, ובכל שלב ושלב שיתף בדרך כלל את הציבור. כפי שראו כל המשתתפים בשיעוריו בלילי שישי, איך כל שבוע הגיע והעלה נקודת ביאור מחודשת, פינה חדשה, אף גם על נושאים שכבר ליבן עשרות פעמים. ואכן היו הרבה פעמים בעת שהעלה בדעתו הגיגים שונים, וחידושים נועזים, היה בענוותנותו שואל אותי: 'מותר להגיד כך?' כך נודע לי שיש לו הרבה דברים נועזים שגם הוא עצמו מסתפק, והוא שומרם לעצמו ומשיח בהם איתי תוך כדי לימודנו המשותף.

ר' יצחק פסח: נו, אולי יתן לנו מע"כ איזה דוגמא של רעיון חידוש שנשאר בבית גנזיו מפני השיקולים הללו?

ר' אליעזר: ברור שאיני זוכר הרבה, אבל גם אם אזכר מזה, אינני בטוח שאוכל לאומרם ללא רשותו, שכן הוא עצמו סבר כנראה שעדיין אין הדברים ראויים לפרסום, ואף אם אהיה חלוק עמו, אולם בטלה דעתי. הרי היה מחדש ברוחב דעת ובפתיחות רבה, ומוטב שלא לערב את דעתי בדברים שהוא עצמו הצניע אותם

כ"א אדר תשנ"ג רבינו זצוק"ל נושא את דבר המעמד. התברואה הג"ר אליעזר רובין נראה במזרח בצד ימין

והייתי יושב איתו הרבה בהיותי בן 15 עד 17 בשעות אחה"צ כשהמקום היה ריק. בתקופה מסוימת גם ישבנו ב'עץ חיים' עצמו. אבי זצ"ל פעל שיתקיים הקשר והלימוד הזה בתקופה ההיא.

יכולני לומר, שרבינו הוא אשר הכניס בי טעם בגמרא... אציין, שכבחור צעיר בתקופה ההיא שאחרי מלחמת 'ששת הימים', הייתי בהתעניינות סוערת במלחמה על כל פרטיה ודקדוקיה, רבינו ידע את תחומי ההתעניינות שלי, ומצא את הדרך איך להבעיר בי את חשקת התורה, וטעמה הטוב והנצחי, בחסדי ה' עלי. ובהיותי קרוב מאוד אל הגאון הצדיק רבי דוד יונגרייז זצ"ל, שהיה גם כן משפיע בצורה מסוימת בתהלוכות ישיבת המתמידים, היה מדרבן אותי להשקיע בלימוד החברותא עם רבינו, כשמדי פעם כשפגשתי היה שואל: לערנס'ט מיט מינצברג? בכך ביקש לעודד אותי להמשיך, כשהוא נהנה לשמוע ממני שאנו ממשיכים.

הרבה מן המספידים, מספרים בשמכם על האומן המיוחד שעשה רבינו לעצמו להגביר את כח הריכוז הפלאי שהיה לו. מה תוכלו להוסיף על כך?

ר' אליעזר: זה אכן היה בשנת תשכ"ז, אחרי המלחמה הנזכרת, עליתי פעם להיכל ישיבת המתמידים בבתי אונגרין, וראיתי את רבינו מסתובב אנה ואנה ומתרכז בלימודו כארבע וחמש שעות! הוא היה אז מן הסתם בגיל עשרים וחמש. היה זה מחזה נפלא לראותו מתרכז ונע ממזרח למערב וחזור, ללא שום ספר. אחר שצפיתי בו הרבה, ניגשתי ושאלתי אותו אחר כך היאך הוא מסוגל לזה, והשיב לי: התאמנתי והרגלתי עצמי על זה! והסביר לי דרכו, שבחר לעצמו משנה קצרה של 5-6 מילים, והתרכז בה כל כולו, תוך הוא מתאמץ לא

מן הרבים. אך כאמור, אינני איש סיפורים, ולהגיד בשמו מה שהסתפק אם לומר, הרי לא רצה לאומרם. על כן אשאר בזה.

ממתי התחלתם את הקשר עם רבינו?

ברמה האישית הכרתי אותו בסביבות גיל חמש עשרה, אך בכלליות הכרתי אותו כבר בילדותי, אפשר לומר קרוב לשישים שנה. כך מונח למשל בזכרוני בהיותי בערך בן שתים עשרה, כשהיינו נפגשים כל תלמידי מתמידים הצעירים עם האברכים המבוגרים גם יחד, פעמיים בשנה - כליל שבועות ובהושענא רבא. חרוט בזכרוני תמונה איך שרבינו עומד בעת אמירת הושענא, וכל הנהגתו בשנים אלה כ'עובד' בעל מדרגה, כאשר כל גופו רועד ובזרק ומשתנק בבכיות נוראות! ('ער האט זיך גיווארפן מיט בכיות'), והוא בגיל 20-21. אני זוכר את זה כמו היום, כיצד הוא מתכסה עם הטלית הרבה מעבר לראשו, בעמדו בצד ימין של הבימה, והנו רועד ומשתנק בבכי. ה'איפוק' של השנים הבאות בא אצלו אח"כ בשיטה. עם השנים סבר שיותר צריך להשקיע בהכנת הדברים ובהתחברות אל המצוות. עכ"פ, את ה'רצינות' השורשית שלו ראו שם, ואותה רצינות העביר אח"כ לצורה אחרת בעבודת ה', בדרך של יותר התבוננות.

והיכן התחיל הקשר האישי?

ר' אליעזר: אחר שסיימתי את הלימודים ב'עץ חיים' אצל הגה"ח ר' נטע פריינד זצ"ל, כאשר בשעתו עדיין לא היו 'שיעורים' מסודרים בישיבה קטנה, ורבינו למד אז בכולל בשם 'לפלגות ראובן', שהיה במעון ביתו של הרב בענגיס, בשכונת בתי גייטין - לפני שהוקמה הישיבה 'לפלגות ראובן'. היה שם כולל לפני הצהריים.

הגדול רבי אברהם יעקב זלזניק זצ"ל. מעזרת הנשים היינו מסתכלים איך הוא שוקד בתורה. היה יושב שם שש שעות רצופות, מהשעה 8 עד 2. כשהוא יושב עם כל הרוגע שלו, בלי סערה. היה חד בדרא ברוגע!

ר' יצחק פסח: מה טיב הקשר שהיה לו עם הגאון הצדיק רבי ישראל יצחק רייזמן זצ"ל?

ר' אליעזר: כידוע שהוא גידל ופיקח על רבינו מאז ילדותו היתומה, והיה מוקירו באהבת נפש. כך היה נוהג לומר לו לרבינו: 'לערנסטאך במילא, קום לערן ביי מיר אין שטוב'. מפני שאהב לראות אותו יושב ולומד.

גם בהמשך דרכו, כשהיו מי שראו עצמם ראויים יותר ממנו להנהגת ישיבת המתמידים. והוא בסה"כ אברך שעדיין איננו בן עשרים שנה! יודע אני שאדמו"ר הבית ישראל מגור, תמך בו חזק מאוד. וההשערה האישית שלי, כי יד הרב רייזמן בתמיכה הזו. היה קשר טוב בין הרב רייזמן לרבי מגור. כמדומה שאף חלקת הקבר הראשונה שקנה רבינו לעצמו היה ליד הרב רייזמן.

מה הנקודה שתפסה ומשכה אותך בגיל צעיר להיות כה קרוב לרבינו, בטרם סלל את השיטה והדרך הייחודית שלו?

ר' אליעזר: בתקופה הראשונה של הקשר האישי אתו, בלט בצורת ההסבר הייחודית שלו, הגישה הברורה איך לבאר ולהסביר עניינים שלו, זה היה הדבר החזק אצלו כבר מאותן שנים. זה קצת מזכיר את הסברתו הארוכה והבהירה של מרן רבי שמעון שקאפ ב'מערכת הקניינים' איך שהוא מפשט סוגיא וכו'.

ומתי הפציע עם האור הייחודי שלו?

ר' אליעזר: בהיותו מדריך צעיר כמה שנים, החלו אצלו תקופות שונות שהקדיש לליבון דברים יסודיים בדרכי התורה והיהדות. כך נודעה 'תקופת הראוי'. וכמו כן היתה תקופה של 'מידות', היינו סדרת קבוצות שבהן האריך בכירור וליבון נושאי המידות. היתה גם תקופה של סדרת קבוצות בנושא 'לך לאומן שעשאני' על פי המעשה הידוע שבמסכת תענית עם רבי אלעזר ב"ר שמעון. אחד החידושים שלו היה שגם כשאדם מוצא על עצמו חסרונותיו יאמר לעצמו 'לך לאומן שעשאני', ואמנם לא יזניח עצמו מלהשתפר ולתקן, אבל אל יבוא בטענות ובתביעות, לא על עצמו ולא על אחרים. לשפר ולהשתפר - כן, להיות בתרעומת - לא. אז הוא חידד לנו את הידיעה שהקב"ה ברא את כל אחד עם תכונה ואופי ומזל אחר, כמו שנאמר "עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה'", ועל כן העני צריך לעבוד כדי שיהיה לו פרנסה, אבל אסור לו להתלונן על כך שהוא עני. שכך בראו ה'.

בשנים המאוחרות, פיתח את הרעיון הזה, כשהוא מביא את שתי התנועות העולמיות 'קפיטליזם' ו'סוציאליזם', שהקיצוניים מבין שניהם הם רוסיה הקומוניסטית מחד והגרמנים מאידך, כאשר הצד השווה של שתיהן הוא, ששניהם אינם משלימים שיש כזו מציאות של עני ורש, ושניהם ניסו 'לתקן' את המציאות ולעקור את העניות מן העולם - רוסיה, בשיטה של לחלק לכולם, וכך לא יהיו עניים, וגרמניה בשיטה שהחזקים ישלטו ואז העניים ילכו, יחסלו אותם. ואכן מסרו לי כי המשפיע הג"ר מנשה רייזמן מרחוב מנחת יצחק, דיבר בשיעורו למחרת פטירת רבינו, כשהוא קורא מתוך ספר 'בן מלך'

לחשוב בשום מחשבה זרה חוץ ממילים אלו (!). כך המשיך לתאר, שכאשר גמר 'מבחן' זה, בחר לעצמו 'משנה' יותר גדולה, וכן הלאה, עד שבחר את המשנה הראשונה של מסכת יבמות, הסבוכה בדוגמאות של 'צרותיהן וצרות צרותיהן' והתרכז אך במילים, אפילו בלי משמעות המילים. וסיים רבינו: כך התאמנתי להתרכז בדבר אחד בלא לערב מחשבות אחרות. ובאמת אינני יודע אם הגיע לרעיון זה מעצמו או שמצא מקור לזה, אך כנראה ידע שכדי להבין את התורה צריך 'לחשוב' - ולחשוב בלא ריכוז אינו שווה כלום. ומן העניין לספר, מה שמוסרים על אחד שהפליג בפני הגר"ז מבריסק, על אודות כח הריכוז של אביו רבי חיים הלוי, שהיה יכול להתרכז למשך כמה שעות. הגיב הרב על אתר: זה לא ראיתי אצל אבי, אך מה שראה אצל אביו שהיה יכול להתרכז כעשר דקות! אך עשר דקות של ריכוז 'עד הסוף'!

מה עוד תוכל להעביר לנו מזכרונכם מצעירותו של רבינו?

יודע אני, שכאברך צעיר היה רבינו נחשב 'וואונדער' בירושלים של אז. כך אני זוכר שביום אירוסיו, הגיע אבי לביתי בבשורה: לייבל מינצברג איז גיווארן א חתן! לא היה לו קשר אתו, אבל 'לייבל מינצברג' היה שם דבר. ואף אחרי חתונתו זכורני (כשגרנו ממול ביתו), איך הביטו בו בהליכתו ברחוב, בדיוק הזמנים המפליג שלו. כך כשהיה לומד בעץ חיים בשנות אברכותו המוקדמות, היה מגיע כל יום יותר משעה קודם פתיחת הכולל רשמית. בתקופה ההיא, זכורני בתור ילד ממתמידים, איך היינו צופים בו כשהוא משוחח הרבה בלימוד עם ראש ישיבת עץ חיים הגאון

”
זכורני בתור ילד
ממתמידים, איך היינו
צופים בו כשהוא
משוחח הרבה בלימוד
עם ראש הכולל
בתקופה ההיא, הג"ר
אברהם יעקב זלזניק.
מעזרת הנשים היינו
מסתכלים איך הוא
שוקד בתורה. היה
יושב שם שש שעות
רצופות, מהשעה 8 עד
2. כשהוא יושב עם כל
הרוגע שלו, בלי סערה

מסיבה לכבוד של תורה בבית רבינו זצוק"ל בשנת תש"ס לרגל הוצאת ספר בן מלך הראשון על מצוות תמידיות שבמקדש החברותא וכותב הספר הג"ר אליעזר שליט"א יושב מימין רבנו

נראה על פניו. איני כבר מדבר על זה שלא סיפר לי כלום, אבל בדרך כלל ניכר על אדם שהוא במצוקה. במשך השנים עברו עליו הרבה צרות ומועקות, אבל אז כבר ידעתי את כוחותיו הגדולים. כל המערכות הפנימיות ועוד שעברו עליו במשך כל השנים, איתי לא דיבר מילה אף פעם בדברים אלו. גארנישט.

בתקופה שהיו פאשקווילים וקונטרס נגדו, דיבר איתי פעם אחת מהנושא, באמרו תוך כדי: לי אין שום בעיה בזה, אם גדולי הדור יורו לי לסגור את מתמידים אכן אסגור!... ואכן לא היתה לו שום בעיה. הוא היה מחושבן, אם זה מה שצריכים לעשות יעשו כך. כך שאלתי אותו פעם, מה רצונך שיעשו עם כל בנייני הקהילה לאחר מאה ועשרים? השיב לי, זה לא ענייני, מה שתמצאו תעשו עם זה...

ר' יצחק פסח: מה היה הסוד שלו בסגנון הנשגב הזה?
ר' אליעזר: למרות שרבינו היה דברן גדול, הנה הקשר שלנו התבסס רק על לימוד ועיון, כמעט אף פעם לא סיפר לי מחייו האישיים יותר ממה שידוע לכל. אפילו במערכות האחרונות, שהמטרה היתה מעורבת בתוך המוסדות, המשכנו תוך כדי ללמוד כרגיל. רק פעם אחת כן התבטא בפניי בעניין, באמרו לי שבאופן אישי לא מדאיג אותו כל הבלגן, ושהוא מסכים בכל רגע לעזוב את הכל ולמצוא לו פינה לשבת וללמוד לעצמו. הוא גם התבטא כך כנראה בפני הרה"ג רבי מנדל פרוש, כי ר' מנדל הגיע אז לשאול אותי אם לדעתי רבינו באמת סובר כך או רק מעמיד פנים... ואני השבתי לו בביטחון, שלפי היכרותי רבת השנים אתו 'זה הוא', הוא באמת בדרגה הזאת! התעקש ר' מנדל ושאל אותי מניין לי זאת, השבתי לו שהפעמים היחידות שאני רואה ניצוץ 'בליץ' בעיניו מהתרגשות

שהשקפת היהדות לוחמת עם שני הדרכים האמורים, ומבאר כי "סדום" היו בחינת גרמניה, שהחזק שולט והודף את החלש, ו"דור הפלגה" היו בחינת רוסיה, שמתחלקים מחדש בין כולם.

ר' יצחק פסח: כתושב העיר פתח תקווה, איך ומתי התחדש שוב קשר החברותא עם רבינו?

ר' אליעזר: במשך כמה שנים אחרי נישואי למדתי בכולל כאן בפתח תקווה, אחרי חג הפסח של שנת תשמ"ז מתקשר אלי גיסי רבי אברהם ברגמן שליט"א, ומבשר שעומד לפתוח כולל לכל היום, ור' לייבל ייכנס כחבר מן המניין. תוך כדי השיחה הטלפונית, הציעה אשתי לשאול את ר' לייבל אם ירצה ללמוד עמי בחברותא, באמרה, שאם כן הנני עוזב את הכולל בפתח תקווה ומתחיל לנסוע כל יום לירושלים. ר' אברהם אכן בירר אצל רבינו ורבינו הסכים, על אתר נפלה ההחלטה שאני נכנס אצלו בכולל.

בחודשי אב ואלול של אותה שנה למדנו סוגיית מלאכת 'הוצאה'. ואז נתחדש לרבינו מהלך, שהעיד עליו שזה אחד מהמהלכים היותר יפים שלו - ואני מסכים על ידו - זה מודפס באחד הקבצים שיצאו לאור ע"י הכולל, כמדומני שבקובץ השני. רבינו ישב אז בכולל בכל יום משך שעות ארוכות, ברציפות ובריכוז מוחלט. ומאז שהתחלתי ללמוד איתו בחברותא, התחלתי לרשום את חידושי. וכך הפכתי עם הזמן לכותב תורתו.

בכל זמן ועת, גם בתקופות של קושי ודאגה, הוא למד איתי והתרכז בשיא הרגיעות והשלווה. זה היה אחד הדברים שעצר אותי להתפעל מגדלותו, ללמוד 5 שעות כל יום בריכוז וברצף, ואפילו צל ועננה לא

הן כשמבין ומתיישב על ליבו איזו משמעות בהירה בפסוק בתורה! אז הרי הוא בכל העוצמה. כמוכן הוא מנהיג של קהילה, וצריך לדאוג שהכל יצליח וזה באמת דברים חשובים וכו' וכו', אבל ה'פונק' נראה בעיניו רק כשמתחוויר לו פסוק בתורה או קטע גמרא. אז נראה 'אש בעיניים', אז ניווכח מה ורק מה מעניין אותו באמת. ר' מנדל מספר את זה רבות בשמי. וזה אכן כך. בתקופות הכי קשות כשמישהו ניגש אליו לומר איזה חידוש או סברא בהלכה או באגדה או בגמ', וכל שכן פשט בפסוק בתורה, תמיד היה קשוב ומאזין בשמחה לכל דבר תורה שהוא.

ר' יצחק פסח: הסתובבתם בתקופה מסוימת אצל הג"ר גדליה נדל, האם היה לכם דיבור אודות סגנון לימודו ומחשבתו של רבינו?

ר' אליעזר: אכן הסתובבתי אצלו, ובמשך תקופה היה לי דין ודברים אתו על רבינו, וכל יום מסרתי מעין דו"ח לרבינו שהתעניין וחקר אותי מה אמר ר' גדליה ומה הגיב ומה שאל וכו'. האמת, שגם כשאמרתי לו כמה פעמים פשטים וחידושים בשם רבינו, היה מגיב כי פלא בעיניו אשר מי שעוסק ב'מלווה מלכה'ס, כשהוא מתכוון לפעילות של ר' לייב במתמידים, יתעסק גם בעניינים נשגבים וברעיונות עמוקים. אבל רבינו זצ"ל לא ראה בכך כל סתירה ואדרבא היה תדיר רגיל

”
הפעצמים היחידות
שאני רואה ניצוץ
'בליץ' בעיניו
מהתרגשות הן כשמבין
ומתיישב על ליבו
איזו משמעות בהירה
בפסוק בתורה! אז הרי
הוא בכל העוצמה.
ה'פונק' נראה בעיניו
רק כשמתחוויר לו פסוק
בתורה או קטע גמרא.
אז נראה 'אש בעיניים'

רבינו זצוק"ל עם הג"ר אליעזר שליט"א בחופת בנו ידידו הרב יוסף שליט"א מחשובי בני קהילתנו במודיעין עילית

רבינו זצוק"ל עם עמיתיו לעסק התורה יבלחט"א הגר"א בחצר ציון הרשב"י מוצ"ש לך לך

ובפרט לפי מה שאומרים חז"ל שברכת שמים מתקיימת אפילו אם ניתנו על תנאי. והשיב לי הגר"ג שהמילה 'רב' במקרא אינה מתפרשת בהכרח רק מלשון ריבוי בכמות, אלא יכולה להתפרש גם כביטוי לחשיבות, כמו שאומרים 'גברא רבא', וזהו כוונת הברכה לאברהם, שזרעו יהיו 'חשובים', וברכה זו אכן נתקיימה.

אך אמרתי לו לר' גדליה, שרבינו הגר"ל השיב על השאלה שברכה זו כן התקיימה כפשוטה בריבוי בכמות. וכך חישב הדבר: בעולם כולו יש כיום (בזמנו לפני כמה עשרות שנים) כ-10-12 מיליון יהודים, וגויים יש כ-5 מיליארד, נמצא שכמות היהודים היא כאלפית - אחד לאלף מכל באי העולם. וזה היחס הוא באמת ריבוי עצום מאז זמן אברהם, שהרי בזמנו בוודאי היו הרבה יותר מאלף אנשים בעולם. (ואם נוסיף עוד את בני ישמעאל ועשוי ובני קטורה, שגם הם בני אברהם, הרי הברכה כפולה ומכופלת. וכן צריך להתחשב בזה שרובם של בני עמנו נעקדו בשואה).

ר' יצחק פסח: מאיפה נובעת הרעננות והחדשנות שהיתה בולטת בכל עת שרבינו היה מדבר בדברי תורה, גם אם חזר על דברים שהתלבנו ונאמרו על ידו עשרות פעמים?

ר' אליעזר: כידוע לא היה לרבינו זיכרון הכי טוב. הוא דווקא נהנה מזה שלא היה לו זיכרון, בהיותו סבור שדבר זה עוזר לו לקיים 'כל יום יהיו בעיניך כחדשים'... אבל מפעם לפעם נוכחנו בבירור כמה הרבה למד במשך שנותיו. פתאום ראית אותו מעלה איזה צל"ח או רבי-עקיבא-איגר רחוק ועלום, שהיה חבוי במוחו משנותיו הצעירות, ואכן כשקמנו לבדוק באותו ספר מצאנו את זה כקילורין לעיניים. כל כך התפעלתי ממקרים אלו, שהרי ידעתי בבירור שאין לו זיכרון. בכתביו ראיתי פעמים רבות שכתב על משהו

על לשונו שזכה לכל הגילויים בתורה בזכות ציבור התלמידים.

ר' יצחק פסח: והאם הגיב רבינו בעצמו משהו על ההשגות הללו?

כידוע דעת רבינו לא היתה נוחה בכלל מהסגנון של כבודות ומתיחות שהנחילו אחדים מהידועים שבתלמידי החזון איש. חוסר הפשטות נחשב אצלו חסרון. זה לא סוד שרבינו ראה עצמו כהולך בתלם ההשראה שהנחיל החזון איש זצוק"ל. ואכן עינינו רואות כי גדולי ירושלים ראו משהו אחר בדמותו של החזון איש לעומת גדולי בני ברק. לדידו של רבינו, מרן החזון איש היה שיא הרוגע והשלווה, מה שראו פחות בקרב תלמידיו המציירים דמותו לדורות, ולעומת זה תלמידיו אנשי ירושלים, כהגאונים ר' חיים ברים ור' משה יהושע לבדוי, אכן זיהו אצילות מיוחדת אצל החזון איש. אפשר לומר שהיה להם חזון איש אחר, ממה שאחרים מורגלים לצייר אותו.

וזה באמת אחד מהיסודות הגדולים אצל רבינו, שחיי התורה הם 'תורת חיים' וצריכים להיות כדבר פשוט וטבעי. בכל דבר היתה לו שאיפה לראות איך הדבר פשוט. לדידו, השיא של כל דבר הוא - להיות 'פשוט'.

איזה רעיונות למשל מסרתם לרבי גדליה משמו של רבינו?

באחת הפעמים שהייתי אצל הגר"ג, אמרתי לו ששאלתי את מורי ורבי הגר"ל על ברכת ה' לאברהם שזרעו יהיה מרובה מאוד 'כעפר הארץ' וכוכבי השמים, והלא בעינינו אין אנו רואים כיצד הברכה התקיימה, שהרי אין בעולם כ"כ הרבה יהודים ביחס לשאר האומות. וברכה זו לא ניתנה לאברהם בתנאי למעשה כלשהו.

מופלג היה רבינו זצ"ל באהבתו ובנעימותו, ובלטה בו התכונה שנאמרה על יחזקאל הנביא שהיה 'מחמד עיניים' - הרי הוא היה מחמד עיניו, מחמד עיני כל רואיו. היה נחמד לשהות במחיצתו, היה נעים לשוחח עמו, היה מתוק לשבת אצלו. כשהיה נכנס, היה גל של נעימות מתפשט ממנו ומציף את המקום כולו, מתיקות ונועם, בת-שחוק קלה על שפתיו, ובעקבותיו על שפתי כל הסובבים, איזו מתיקות.

שכן זכה והיה נועם ה' עליו, ומכח זה יכול להאציל ולהכניס גם בנו נועם זה. ומכח זה גם הוא עצמו לא נפגע מאומה מהאבנים והבליסטראות שנזרקו עליו מידי פעם, וזה מפני שהוא ספון בפנינו, מוקף בנועם ה', כמו בתיבת נוח 'ויסגור ה' בעדו', חומה של נועם ה', 'עוז וחדוה במקומו', 'חדות ה' היא מעוזו', ונהוֹרָא עֲמָה שְׂרָא.

איך זוכים לכך, כיצד מגיעים להיות אפוף ב'נועם ה'? התשובה לכך היא כי ביקש זאת, כי חיפש זאת. אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. עצם השאלה והבקשה, הרצון - לחזות בנועם ה' - יש בה כבר מן הנועם. ישמח לב מבקשי ה', עצם הביקוש כבר משמח לב (מפרשים). אחת שאלתי - רק דבר אחד הוא מבקש מעומק הלב. אותה אבקש, בכל נפשו ומאודו - נפשי בשאלתי, 'סי גייט עם אין לעבן' 'סי איז א לעבנס פראגע'. עומד ומחפש מה רצון ה' בתורה.

אני יכול לומר מה שאני ראיתי בלימודו כל השנים, הוא למד פשוט כי הוא רצה לדעת, רצה להבין, היה בקרבו צמאון, כמיהה, תשוקה. וכך הוא ניגש בלימוד תורת ה', מתוך התעניינות לדעת ולהבין את ה'מכתב' המיועד ונשלח 'אליו'; אביו כתב ספר אליו, ועליו לדעת מה אביו רוצה ממנו! מתוך כך היו לו ביטויים יחודיים שחצובים מעומק נשמתו, נדמיין נא היה אומר שהאדם יושב בבית ומישהו דופק בדלת - משה רבינו בפתח! יש לו מכתב מהקב"ה אליו! - אתה רואה פסוק זה, זה כתב משה מפי ה' אלי, שאקראהו ואבינהו. הרי פשוט שאני יכול וצריך להבינו.

ניחון היה ביכולת נדירה להיות מעיין תמיד 'מהתחלה', כל פסוק, כל עניין. תמיד 'כחדשים בעיניך'. הוא חי תמיד את הרגע הנוכחי, מה שהוא קורא את השאלה מהזכרון אין זה הוא עצמו, ואין זה מספיק. הוא צריך לחוות את כל הקושי עכשיו במלוא עומק נפשו. והוא זקוק שבעומק-נפש זה עצמו תתישב לו השאלה, מתוך החיות העכשווית בקושיא הוא מבקש את התשובה במלא עוצמתה.

נוכל לספר לדורות אחריו לבנינו ובני בנינו, שהכרנו אדם שהתהלך בינינו עלי אדמות, שתמצית מהותו היה - להתענג על ה' וצוף תורתו. עמד לפני ה', לדעה את ה', ולחזות בנועמו. והלך ישר כמו שעשהו האלקים, והרגיש את הנועם כללית ישר,

לדוגמה 'אמר אליעזר' שהתכוין בזה אלי, ולאחר החיפוש בכתביו מצאתי שבדיוק אותו חידוש חידש הוא בעצמו עשר שנים קודם לכן... מתברר שפשוט לא זכר, ואחרי כמה שנים כתבו לעצמו בשמי.. אמנם זה היה אמת שגם אני חידשתי חידוש זה, אבל לא זכר שהוא עצמו כבר אמר אותם דברים. זה קרה הרבה פעמים. אחד מהקשיים הגדולים הוא העובדה שכתב הכל על צעטאלאך, לפעמים קשה מאוד לפענח מה היתה כוונתו. השאיר אחריו א גיוואלד מיט צעטאלאך. ים גדול של פתקאות, סוגיות שלמות. רק לאחרונה מצאו את הכתבים שלו על הפרק הראשון במשניות מקוואות, משנה אחרי משנה, ממה שלמדנו בזמנים קדומים בחברותא. ואכן ביקש בסוף ימיו לערוך אותם. בדרך כלל בני אדם אוהבים להתחילף אווירה להתחילף חברותא וכדומה, והנה מעכ"ת לא זזה ידו מתוך ידו, בצורה הפשוטה ממש, עשרות בשנים! הנעימות המופלגת שהיה משרה סביביו, הדביקה אותנו אליו בקשר שלא מעלמא הדין.

נס"ד

התעודה והברכה

למע"כ כבוד ידידינו היקר, איש רוח ובינה,

טוב ומיטיב לכל, מאיד פנים לכל אדם, אשר ליבו הגדול פתוח כאולם וקשוב לכל ענייני וצרכי קהילת 'בן מלך', והכל מתוך הארת פנים, ענוות חן וצניעות מופלגה,

ה"ה הרב ר' ענדל גפנר שליט"א

מנהלה של 'קהל עדת ירושלים'

על עזרתו ותמיכתו הנכבדה בעין יפה ורוח נדיבה, למשפחות הקהילה לקראת החגים הבעל"ט.

שא ברכה מאת ה', להתברך בכל השפע מטרומים, חן וחסד אושר וכבוד יהיו מנת חלקך, ותזכה להמשיך בכל מפעלותיך הקדושים מתוך בריות גופא נהורה מעליא, ונשיאות החן והארת פניך תמשיך ללוותך בכל דרכיך, ובכל אשר תפנה תצליח, ותזכה לגמר חתימה טובה אתה וביתך וכל אשר לך.

בהערכה והערצה

משפחות הקהילה

בעיה"ק טבריה

בית החכמים וחסד
בן מלך
קהל עדת ירושלים • ישיבת חסידי חסידים
בבית המדרש הגדול

בית ננסת
וכית מורש

נולד אנרכים

שיעורי תורה

'מרכז השל' ה'
צדקה וחסד

בית חינוך
לנשים
'שער השמים'

קרן הבנין

עזר לילדות

ואת הנעימות ללכת נכון, ונתקדש קדש קדשים.
'הייליגע זיסקייט' זיסע הייליגקייט

איך חוצבה האישיות הזאת?

היו לו הרבה רביים - מהראשונים רב סעדיה גאון, הכוזרי, הרמב"ם ובנו רבי אברהם, הרמ"ק והאר"י, מהר"ל ורמח"ל, שני המאורות הגדולים של הדורות האחרונים, הבעש"ט והגר"א וממשיכי דרכם, ר' מנדלי מויטבסק, ר' נפתלי מרופשיץ, ר' צדוק, ר' חיים מבריסק, ועד החזו"א והגר"ז בדור האחרון, כולם היו רבותיו, ועוד רבים מגדולי ישראל לדורותיהם. למד בעיון והתעמק בדבריהם והספיגם בלבו - 'לחם אבירים אכל איש', לחם שנבלע באבירים.

אכן, כל מה שלמד והפנים אל לבו נתמזגו בנפשו והפך להיות הוא עצמו - בבחינת 'תורה דיליה'. אבל לא היה זה מיוזג מלאכותי, זה ליד זה. אלא נוצרה כאן יצירה חדשה. לא - גם הרמב"ם וגם האר"י, גם מהר"ל וגם רמח"ל גם הבעש"ט וגם הגר"א גם ר' צדוק וגם ר' חיים. אלא ממיזוגם של כולם נוצר דבר חדש. מחסד וגבורה נוצרת מידה חדשה - תפארת. לא גם יראה וגם אהבה, אלא הם מתמזגים לדבר אחד. הוא הגיע לנקודת עומק נפשו, למקום שאין חלוקה כלל בין מוח ולב בין שכל ורגש, אלא הכל מתמזג ומתאחד ליחידה אחת שלמה. הוא לקח את כל זהבם וכסףם של

כל רבותיו, והתיכס, ויצר כלי מפואר חדש, משובץ באבנים טובות ומרגליות.

מתיקות זו שהזכרנו, נועם זה עובר כחוט השני לכל אורך ימי חייו. מילדותו כ"לד שעשועים' אצל ר' ישראל יצחק רייזמן זצ"ל שהיה משתעשע אתו, בימי עלומיו כשהתחנך אצל ר' אברהם לייב ל'עלם חמודות', ומכאן ואילך הרי הוא הולך וגדל ואוסף כל החמודות, 'חמדה גנוזה', 'חמדת הימים' וכו', להיות אוצר כל כלי חמדה, להיות 'איש חמודות' - איש שיש לו חמודות, איש שהוא חמודות.

ר' יצחק פסח: ובכל זאת כאיש קרוב קרוב, איזה גילויי חדש תוכל לתת לנו על רבינו?

ר' לייזר: כנראה שמרוב שהייתי קרוב אליו, פחות שמתי לב לכל מיני דברים בו, שאולי דווקא מבחוח יותר שמו לב לזה. כי אצלי הכל היה נראה כל כך טבעי. וכפי שאמרתי קודם, הלא הוא עצמו היה אומר ומשנן רבות, שהשיא של כל דבר וכל אדם הוא להיות פשוט. הפשטות היא הגדלות. ומה נעני אבתריה.

נסיים אפוא בביטויי טבעי שהשתמש בו רבי אליעזר, תוך כדי הספדו בשלושים להסתלקותו של רבינו:

"זיסער רעבע, זיסער טאטע, זיסער חבר, זיסער לייבל" - - -

מתוך המיית רגשי גיל וחדוה גואים, ומתוך רחשי הוקרה והערכה עמוקים, הננו לשגר ברכת מזל טוב חמה ולבבית קדם ידידנו הדגול האי גברא יקרא, איש האשכולות, כליל המעלות, מידותיו נעלות, נודע בשערים, במעשיו הכבירים, כזוהר הרקיע מזהירים, איש החסד ורב פעלים, עמל למען הזולת ללא גבולות ומעצורים, לב מלא חכמה, אשר פקע שמו לתהילה, בקרב עם סגולה, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה בכל ענייני קהילתנו המעטירה, מטה שכתמו למשא הארון חמדת ליבו, מוסר נפשו ומאודו, משקיע כל הונו ואונו, מקדיש כל מרצו וזמנו, לפעול גדולות ונצורות למען בית ה' ולהגדיל תורה ולהאדירה, הולך מחיל אל חיל, גיבור להועיל, בנטותו ידו אצילה, למען בני סגולה, שופך ממון הרבה לחזק ולבסס קהילתנו שמגדלים בה תורה ותפילה,

ה"ה ידידנו הדגול והנכבד

רבי משה פנחס פרוש שליט"א

ולנוות ביתו העומדת לימינו בכל עת, אשת חיל עטרת בעלה, מנשים באוהל תבורך, אשר נותנת לו בעוז לעשות רצון קונו בכל נפשו ומאודו בכל פעולותיו ומפעלותיו

לרגל השמחה השרויה במעונם בנישואי בנם החשוב

החתן היקר והמופלג

כמר אברהם ישעיה נ"י

אין בלשונינו מילה, מלהביע לנכון דברי תהילה, כי המילים נבובות המה, מהכיל רחשי לבנו ההומה, תקצר היריעה ואף העט ילאה, לסיים בכולה שבחא, בדרך קצרה וארוכה, והיות ואנו חפצים רק את רגשותינו להביע, עד מקום שידינו תוכל להגיע, לא נותר לנו אלא ברכות להרעיף, שברכת ה' ימים תוסיף, ויהי איש מצליח, בגשם וברוח, כל הברכות האמורות בתורה, לעוסקים בצרכי צבור בטרה, יחולו על ראשו בלי גבול, והיה כעץ שתול ועלהו לא יבול, הון ועושר בביתו, ולעד עומדת צדקתו, קרנו בכבוד תרום, וצדקתו לדור דורים, עדי יבא ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם.

מקרב לב

הנהלת ישיבת המתמידים

מנדל גפנר